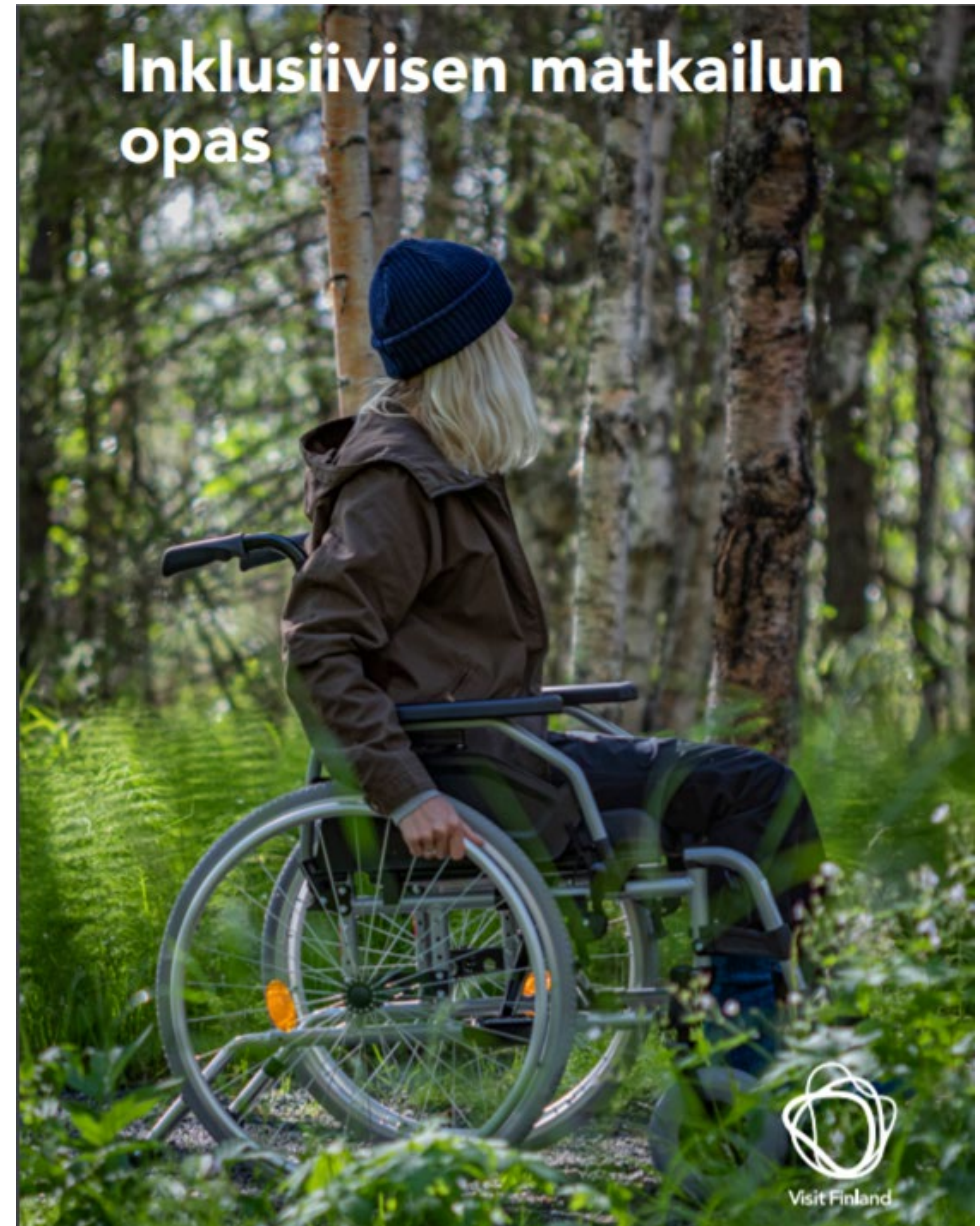

Inklusiivisuus luontomatkailussa

Jukka Parviainen, Ellare Oy

Inklusiivisen matkailun opas

- Sisältö:
  - Asiakkaat ja markkinat
  - Erityiskohderyhmien huomioiminen asiakaspalvelussa, digitaalisessa saavutettavuudessa, fyysisissä tilaratkaisuissa ja palveluissa ja tuotteissa
  - Ihmisten moninaisuuden huomioon ottava markkinointi ja viestintä
- Tarkoituksena antaa uusia näkökulmia ja konkreettisia työkaluja
- Kohderyhmiä lähestytään matkailun näkökulmasta ja opas on ensisijaisesti suunnattu matkailuyrityksille mutta myös destinaatioille

Tekijät

- Pirjo Räsänen, Ellare Oy
- Iida Röksä, Ellare Oy
- Jukka Parviainen, Ellare Oy
- Petri Rissanen, Tmi Petri Rissanen
- Kari Halonen, ToolBox Consulting Oy

Mitä inklusiivisuus tarkoittaa?

*Oikeudenmukaisessa yhteiskunnassa henkilökohtaiset ominaisuudet, kuten syntyperä, seksuaalinen suuntautuminen, sukupuolien moninaisuus, ihonväri, uskonto tai toimintarajoitteisuus, eivät saa vaikuttaa ihmisten mahdollisuuksiin **elää täysipainoista elämää**.*

- Varmistetaan, että **kaikki voivat** osallistua ja toimia yhteiskunnan aktiivisina jäseninä
- Matkailuelämykset kaikkien saavutettavissa ja koettavissa
- Keskeistä ihmisten **moninaisuuden** huomioiminen

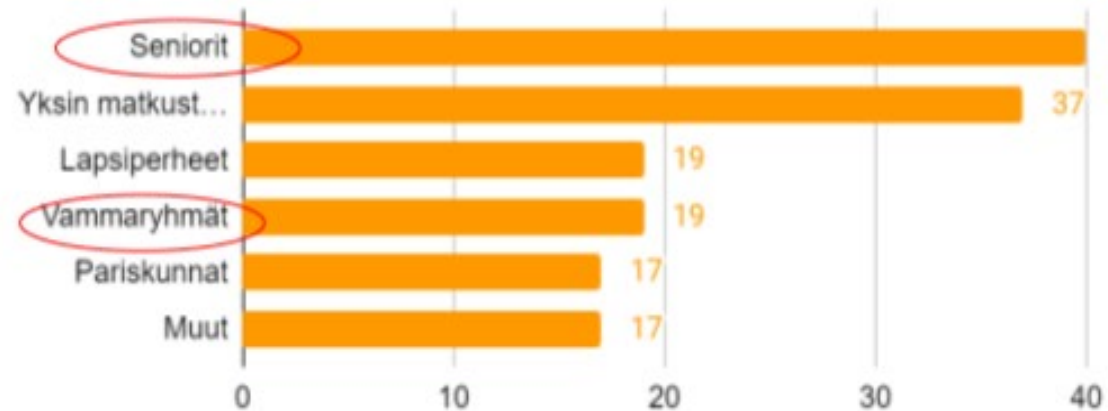
Oppaassa käsitellyt kohderyhmät

- Vammaiset henkilöt
  - Jonkinasteinen ruumiillinen, henkinen tai älyllinen vamma, joka aiheuttaa rajoitteita
  - Liikuntarajoitteiset, näkövammat, kuulovammat ja kehitysvammat henkilöt
- LGBTQ+-yhteisö, seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt
  - Homot, lesbot, biseksuaalit, transihmiset ja queerit
- Uskonnot ja maailmankatsomus
  - Islam, hindulaisuus, juutalaisuus, buddhalaisuus, kungfutselaisuus

Miksi inklusiivisuus on tärkeää?

- Toteuttaa yhdenvertaisen matkailun periaatteita
- Vahvasti esillä Euroopan Unionin toimenpiteissä, Suomen hallitusohjelmassa ja Suomen kansallisessa matkailustrategiassa
  - Vastuullisuus, kansainvälisen tason matkakohteet, asiakaslähtöisyys
- Globaalisti vahva trendi
- **Hyöty:**
  - Vahvistaa brändiä ja positiivista imagoa
  - Parantaa kilpailukykyä ja asiakastyytyväisyyttä

Tilastoja

3 vuoden
päästä

Inklusiivinen matkailu koskettaa kaikkia markkina-alueita ja myös kaikkia ihmisiä jossakin elämänvaiheessa

- Esteettömyys ja saavutettavuus
  - Esteettämiä palveluja tarvitsee n. 15 % maailman väestöstä (WHO 2011)
  - Väliaikaisia esteettämiä palveluja tarvitsee jopa 40 % (WHO 2011)
  - Suomessa arviolta miljoona saavutettavia verkkopalveluja tarvitsevaa (Saavutettavuusdirektiivi.fi)
- Uskonnot: Islaminuskon piiriin kuuluu yli miljardi ihmistä, ja muslimimatkoilijoiden määrä on kasvanut voimakkaasti viime vuosikymmeninä (UNWTO 2012, CrescentRating 2017)
- LGBTQ+-yhteisö: Sateenkaariperheiden määrä kolminkertaistunut Suomessa 2010-luvulla (Pietiläinen & Pohjanpää 2019)

Esityksen rajaukset

- Tämä esitys keskittyy enimmäkseen vammaisiin henkilöihin
  - Jonkinasteinen ruumiillinen, henkinen tai älyllinen vamma, joka aiheuttaa rajoitteita
  - Liikuntarajoitteiset, näkövammaisat, kuulovammaiset ja kehitysvammaiset henkilöt
- Huom! Vammaryhmittäin on huomattavia eroja, ja kaikkia ei voi käsitellä yhdessä eikä kahdessaakaan esityksessä

Esteettömät palvelut ja tuotteet

Esteettömyys ja saavutettavuus

- **Esteettömyys**
  - Kaikkien ihmisten yhdenvertaisesta huomioiminen fyysisessä ympäristössä, kuten rakennetun ympäristön suunnittelussa ja toteuttamisessa
- **Saavutettavuus**
  - Digitaaliset ympäristöt sekä tieto, palvelut ja asenteet
- **Asenteellinen tai sosiaalinen saavutettavuus**
  - Kaikki kävijät otetaan huomioon tasa-arvoisesti esim. ulkonäköön, uskontoon, seksuaaliseen suuntautumiseen, sukupuoliin, vammaan, ikään ja taustaan katsomatta
  - Oletuksia ei saa tehdä!

Esteettömien palvelujen ja tuotteiden kehittäminen

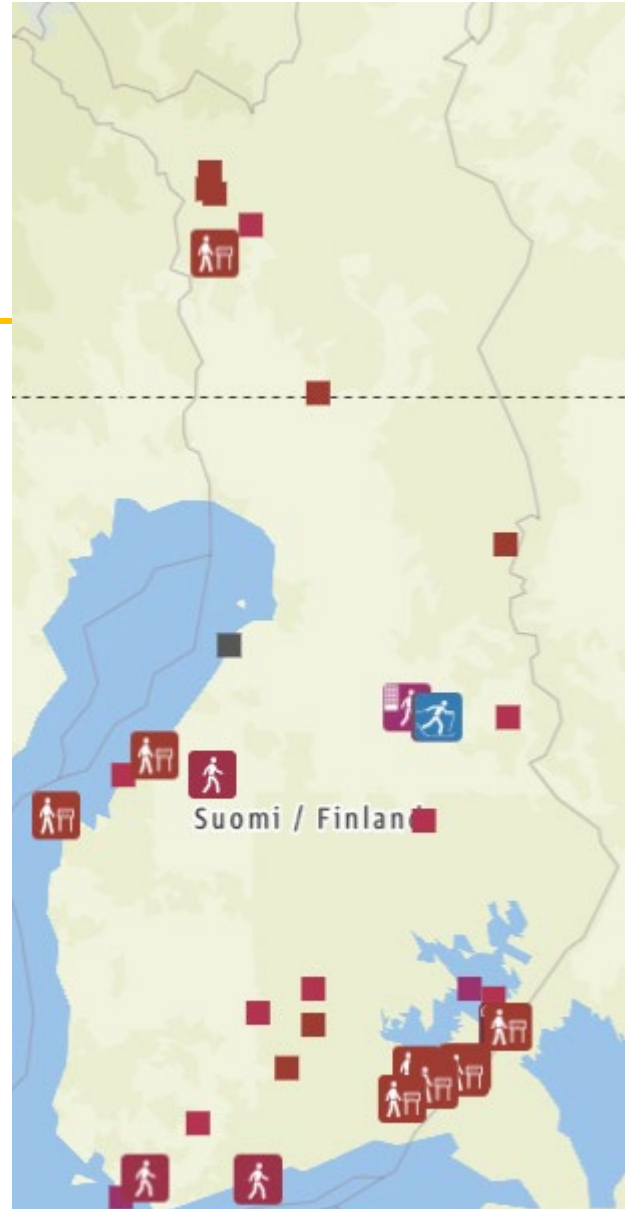
- Esteettömyyden on katettava koko palveluketju, ei esim. pelkästään majoitusta
- Hyvin suunniteltu ja toteutettu esteettömyys ei maksa sen enempää, mutta parantaa tilojen käytettävyyttä ja asiakaskokemusta
- **Esteettömyyskartoitus – ESKEH**
  - Huomioi kaikki liikkumiseen, näkemiseen, kuulemiseen, ymmärtämiseen ja kommunikaatioon liittyvät asiat
  - **Luotettavaa, objektiivista ja yhteismitallista tietoa**
  - Invalidiliitto ylläpitää koulutettujen esteettömyys- ja saavutettavuuskartoittajien rekisteriä

Ota käyttöösi Invalidiliiton [Yhdenvertaista palvelua kaikille](#) -merkki! Se on helppoa, ja sen avulla saat näkyvyyttä ja kehität toimitilojen, palveluiden ja tuotteidesi esteettömyyttä ja saavutettavuutta.

Esteetön luonto

- Esteettömän luontoreittien kartoitus -menetelmä
  - Luontoreittien ja niiden rakenteiden esteettömyys
- Vaativan esteettömän luontoreitin -kartoitusmenetelmä
  - Edistää entistä monipuolisempien esteettömien reittien kehittämistä
  - Hyvä reittikuvaus
  - Rakennettujen esteettömien reittien toteuttaminen
  - Yhteistyö
- Hyvä informaatio: [Kesänkijärven vaativa esteetön reitti](#)

LUONTOPOLUT JA TEEMAREITIT - YL...

Ylläksen huipulle gondoli hissillä, vaativa

TOP Vaativa

↔ 2,0 km ▲ 409 m
⌚ 1:00 h ▼ 0 m

Metsähallitus

LUONTOPOLUT JA TEEMAREITIT - PA...

Varkaankurun kodan vaativa esteetön reitti

TOP Vaativa

↔ 2,1 km ▲ 27 m
⌚ 1:00 h ▼ 25 m

Metsähallitus

LUONTOPOLUT JA TEEMAREITIT - PA...

Kesänkijärven vaativa esteetön reitti

TOP Vaativa

↔ 3,4 km ▲ 11 m
⌚ 1:00 h ▼ 9 m

Metsähallitus

LUONTOPOLUT JA TEEMAREITIT - S...

Vuontisjärven vaativa esteetön reitti

TOP Vaativa

↔ 2,5 km ▲ 5 m
⌚ 1:00 h ▼ 5 m

Metsähallitus

Oheis- ja ohjelmapalvelut

- Vammaiset henkilöt matkustavat aivan kuten muutkin matkailijat
- Huutava monipuolisen tarjonnan tarve
- [Yhdenvertaisuutta luontomatkailuun](#) -oppaassa (LAB-ammattikorkeakoulu 2020) sisältää runsaasti vinkkejä erityisesti ryhmille suunnattujen esteettömien palveluiden kehittämisestä.
- Tiettyyn kohderyhmään erikoistuminen mahdollista
- Kohderyhmästä tarvitaan kattavasti tietoa:
  - Kuinka pitkiä matkoja asiakkaat pystyvät liikkumaan
  - Kuinka paljon he tarvitsevat taukoja
  - Millaista avustusta tarvitaan
  - Kuinka toimintaympäristö soveltuu oheis- ja ohjelmapalveluihin
- Tiedon kartoittamisessa kannattaa hyödyntää kokemusasiantuntijoita

Luonnossa liikkumisen apu- ja toimintavälineet

- Arkikäytössä rollaattorit, erilaiset pyörätuolit, sähkömopot ja kävelytuet
- Ulkona liikkumista tukevat erilaiset vuokrattavat ja ostettavat välineet
  - Erilaiset tarpeet, ikäryhmät, vuodenajat ja ulkoliikuntalajit
- Sähköavusteisuus
  - Entistä vaativammat reitit ja pidemmät matkat mahdollisia
- Yrittäjien yhteinen välinevalikoima ja vuokraustoiminta
  - Talvivälineet yksinkertaisia ja helppoja käyttää, esim. pyörätuolin tukipyöriin kiinnitettävät pienet sukset

3 vinkkiä apuvälineiden hyödyntämiseen

1. Selvitä, millaisia apu- ja toimintavälineitä voit vuokrata.
2. Lisää tiedot verkkosivuillesi. Yhtä lailla tärkeä tieto on, jos apuvälineitä ei ole tarjolla.
3. Selvitä yhteistyön ja yhteishankintojen mahdollisuudet.

Sateenkaariystävälliset palvelut ja tuotteet

Sateenkaariystävällisten palvelut ja tuotteet

- LGBTQ+-yhteisö moninaisten ihmisten joukko, jonka edustajien tarpeet, toiveet ja kiinnostuksen kohteet vaihtelevat
- Palveluntarjoajan on varmistettava asenteellinen ja tilojen turvallisuus
  - Henkilökunnan kouluttaminen: miten epäasialliseen käyttäytymiseen, syrjintään tai erilaisiin uhkaaviin tilanteisiin puututaan?
- Moninaisuuden huomioiminen
  - Esim. perhehinnoittelussa voi huomioida sateenkaariperheitä
  - Palvelu- ja tuotetarjonnan sukupuolijaottelu saattaa poissulkea tahattomasti joitakin asiakasryhmiä
- Tueksi: *Tilaa moninaisuudelle! Opas seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen yhdenvertaisuuden edistämiseen. Oikeusministeriö. Sisältää erittäin kattavan tarkistuslistan.*

Palvelut ja tuotteet eri uskontoryhmille

Viestinnän ja markkinoinnin inklusiivisuus

Viestinnän ja markkinoinnin inklusiivisuus

- Lähtökohtaiset ongelmat
  - Ennakkoluulot ja asenteet heijastuvat viestintään
  - Yritys/matkailukohde voi huomaamattaan viestiä yksipuolisesti
  - Tiedon saavutettavuuden puute hankaloittaa matkustamista tai jopa estää sen
- Ihmisten moninaisuuden tulee näkyä inklusiivisen matkailun viestinnässä ja markkinoinnissa
- Vältettävä kuvastoa ja kielenkäyttöä, jotka vahvistavat stereotypioita
- Viestinnän ja markkinoinnin kohdentaminen
  - Voidaan esim. viestiä matkailijoille siitä, että Suomi on verrattain turvallinen matkakohde LGBTQ+-yhteisölle

Termisuosituksia esteettömistä palveluista viestittäessä

- Sanaa vammainen voidaan arastella, sillä sen ajatellaan olevan loukkaava termi.
  - Termi sisältää ajatuksen henkilön toimintarajoitteisuudesta.
  - Suomen kielessä voi hyvin käyttää termejä vammainen henkilö tai toimintarajoitteinen henkilö.
    - Englanniksi disabled people tai laajemmin people with health conditions or impairments.
  - Merkittävää on, ettei sanaa vammainen käytetä itsenäisesti, vaan että se on inhimillisen sanan määrite
    - Esimerkiksi vammainen henkilö, näkövammaisat asiakkaat, kehitysvammainen retkeilijä.
  - Erityisryhmille sopivia tiloja ja palveluja kannattaa kuvailla esteettömiksi tai saavutettaviksi.
    - Esimerkiksi Inva-WC:n sijaan voi sanoa esteetön WC (engl. accessible toilet)
  - Invalidi ja potilas- päätteisiä sanoja ei tule käyttää

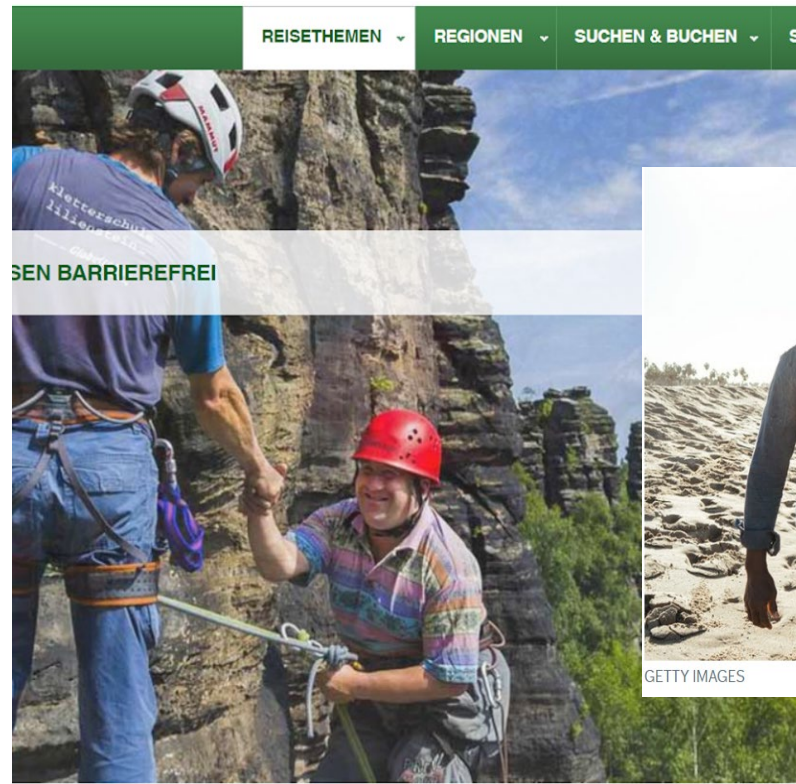
Kuvallinen viestintä ja markkinointi

- Kuvilla viestitään siitä, että kaikki ovat tervetulleita ja että palvelut soveltuvat erilaisille kohderyhmille
- Kuvallinen viestintä on aina sidoksissa muuhun viestintään ja markkinointiin

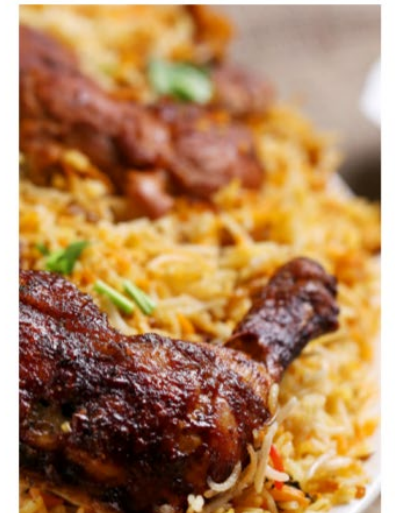
Kerro moninaisuudesta aktiivisilla toimijoilla

- Valitse kärkikuvaksi vaikuttava maisema-, tilanne- tai aktiviteettikuva, jossa tekijänä on
  - Toimintarajoitteinen henkilö
  - Eri apuvälineitä käyttäviä ihmisiä eri matkailutilanteissa
  - Liikkumisen apuvälineitä käyttäviä senioreja
  - Näkövammaisia henkilöitä kuvailutulkkauksilanteessa
  - Sukupuolen ilmaisultaan moninaisia henkilöitä
  - Samaa sukupuolta oleva pariskunta mahdollisine perheineen
  - Eri uskontoja ja kulttuureja
- Älä kuvaa vain esteettömiä tiloja
- LGBTQ+-yhteisöstä on hyvä tuoda esille myös eri ikäryhmiä, sukupuolia ja kulttuureja
- Vältä esim. pride-tapahtumien kuvia

Muslim-friendly Destination

Singapore has a vibrant and diverse multi-cultural community with

Viestinnän saavutettavuus

Esimerkki: Merikeskus Vellamo

Museoinfo

Vellamon asiakaspalvelijat auttavat! Löydät meidät museokaupalta sisääntuloaulasta. Sähköpostitse tavoitat meidät osoitteesta info@merikeskusvellamo.fi

Selkokielieste ja kommunikointitaulu

Voit tulostaa vierailun tueksi Suomen merimuseon päänäyttelyyn.

Lataa tästä

[Selkokielieste](#)
[Kommunikointitaulu](#)

Esteetön pysäköinti

Esteettömät pysäköintipaikat sijaitsevat Merikeskuksen pääsisäänkäynnin lähellä ja ne on merkitty invatunnuksella.

Esteetön wc

Esteetön WC/lastenhoituhuone sijaitsee sisääntuloaulassa naulakotilojen yhteydessä.

Hissit ja automaattiovi

Sisäänkäynnissä on automaattiovi ja hissillä pääsee toisen kerroksen lipunmyyntiaulaan.

Induktiosilmukka

Lipunmyynnissä, auditoriossa ja opetustiloissa on induktiosilmukka.

Lukemisen apuvälineet

Suurennuslaseja on lainattavissa lipunmyynnistä.

Liikkumisen apuvälineet

Lainattavissa pyörätuoli, rollaattori ja säädettävät kävelykepit.

Viestinnän saavutettavuus

- Selkokieli
  - Kielen rakenteita, lauseita ja puhetta on muutettu yksinkertaisemmiksi ja helpommin ymmärrettäviksi
  - Selkokeskuksen ja Kehitysvammaliiton kehittämä [Selkomittari](#)
  - Myös kielenoppijoille
- Tekstitys
  - Videoon lisätty teksti, johon puheen lisäksi sisällytetään myös sellaisia ääniä, jotka ovat tilanteen kannalta tärkeitä tai jotka eivät näy tapahtumahetkellä kuvassa
- Kuvailutulkkaus
  - Kuvaillaan ääneen, mitä kuvassa tai videossa tapahtuu tai mitä se esittää
  - Video tai esim. taidenäyttely
- Alt-teksti (vaihtoehtoinen teksti, tekstivastine)
  - Digitaaliseen kuvaan liitetty teksti, joka kertoo kuvan sisällöstä ruudunlukulaitetta käyttävälle ihmiselle
  - Tehostavat myös hakukonenäkyvyyttä

Koronarokotuksissa on eri alueilla eroja

Ouluhallin koronarokotuspiste. Kuva: Paulus Markkula / Yle

Koronarokotukset etenevät Suomessa eri vauhtia eri alueilla.

Esimerkiksi Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirissä Lohjalla rokotetaan jo 40-vuotiaita. Pohjois-Karjalassa rokotetaan vasta niitä, jotka täyttävät 65 vuotta.

Rokotejakoa ei ole painotettu riskiryhmien mukaan. [Terveystieteiden tutkimuskeskus](#) kertoo, että ryhmien kokoa ei tarkkaan tiedetä.

Ensimmäisten rokoteannosten tahti hidastuu hieman. Toisia annoksia aletaan antaa nopeampaa vauhtia.

Lopuksi

Tärkeimmät askeleet

1. Lähtötilannekartoitus:

- mihin ja kenelle toimintaympäristö soveltuu ja mitä elämyksiä se voi tarjota
- Miten palvelut linkittyvät vetovoimatekijöihin

Yleisesti ottaen voi sanoa, että esteettömiä yksittäisiä palveluita kuten majoitusta ja vierailukohteita löytyy. Sen sijaan informaatio ja luontokohteet – ja reitistöt ovat vaikeasti löydettävissä

- ## 2. Omien asenteiden, ennakkoluulojen ja –tietojen tarkistaminen
- ## 3. Yritysten ja destinaatio-organisaation yhteinen tahtotila

Kiitos

Jukka Parviainen, Ellare Oy
Jukka.parviainen@ellare.fi